

# Ombyggnation i Pusslunden

L2011:4081

Kv Absalon 17

Linköpings stad och kommun

Östergötlands län

Helén Romedahl



## Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet/lokal/område/sträcka	Kv Absalon 17
Socken/stad	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	L2011:4081
Digitala fastighetskartans blad	64F_7d_SO
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH2000
Mätteknik	GPS-RTK
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens dnr	431-7341-20
Länsstyrelsens handläggare	Tom Carlsson
ÖM dnr	0255/20
ÖM projektnr	001582
ÖM Intrasisnr	-
Beställare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Linköpings kommun
Projektledare	Helén Romedahl
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Fältarbetstid	Mars 2021
Totalt undersöktes	ca 54 m <sup>2</sup>
Fynd	Nej
Foto	Digitala
Analys	Nej
Grafik	Helén Romedahl
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.  
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.  
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

# Ombyggnation i Pusslunden

## Innehåll

Sammanfattning .....	2
Inledning .....	4
Syfte och metod .....	5
Resultat .....	8
Referenser .....	9
Bilaga 1. Profilritning .....	11

*Omslagsbild: Översikt. Del av undersökningsområdet. Foto från nordöst, Helén Romedahl, ÖM.*

**ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM**  
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • [www.ostergotlandsmuseum.se](http://www.ostergotlandsmuseum.se)

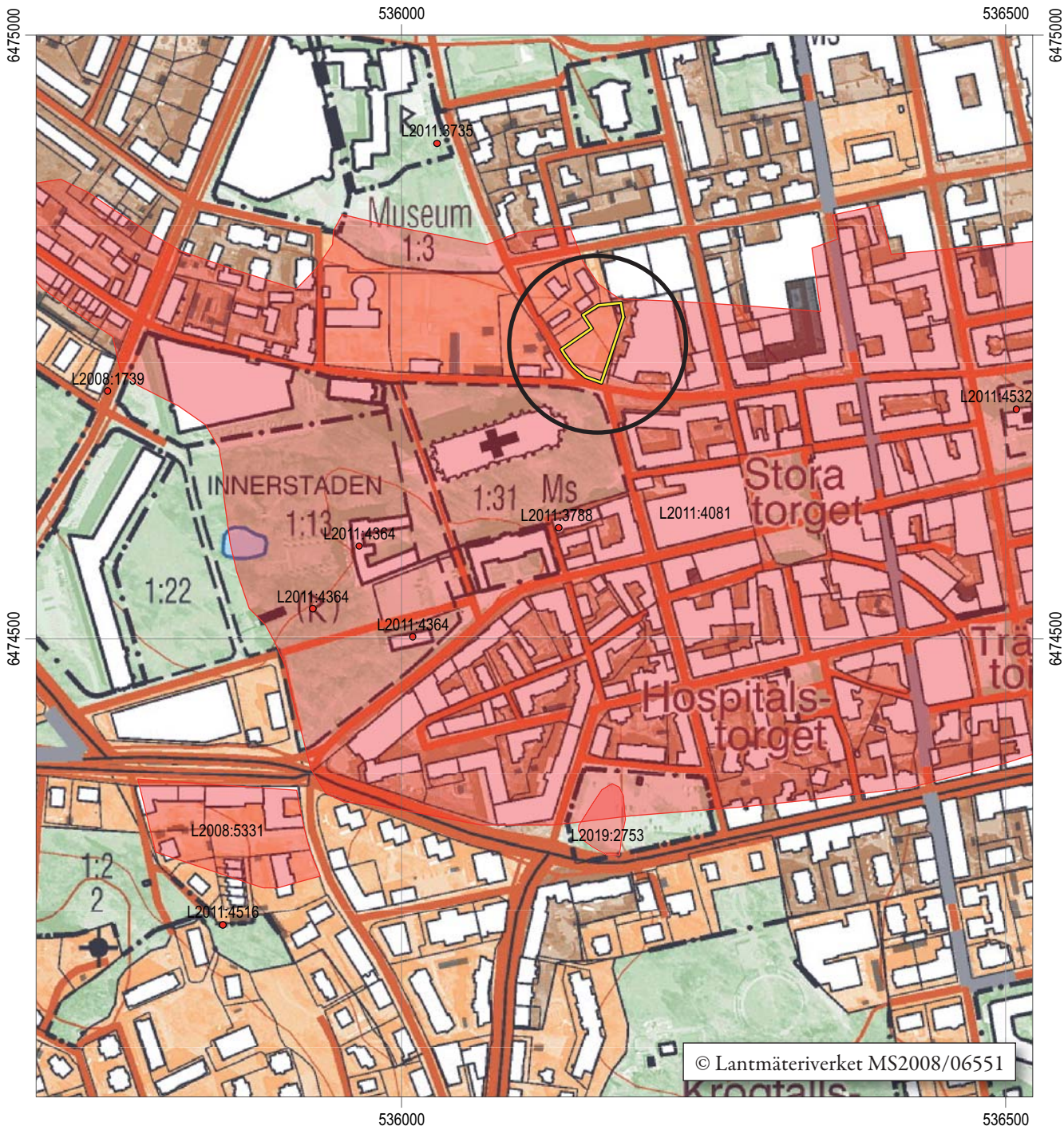


## Sammanfattning

Under mars månad 2021 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom "Pusslunden" i kv Absalon, Linköping. Undersökningen genomfördes med anledning av en ombyggnation som bl a omfattade upprustning av befintlig cykelparkering och grönyta samt anläggande av en ny trappa i fastighetens norra del. Då exploateringen inte krävde något större schaktdjup var det i huvudsak endast moderna fyllnadsmassor som berördes. På ett par ställen, där schaktdjupet uppgick till ca 1m, framkom emellertid kulturlager. Det rörde sig då om mycket homogena och oskiktade matjordslager.

Helén Romedahl  
antikvarie





Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5000.



## Inledning

Under mars månad 2021 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom "Pusslunden" i kv Absalon, Linköping. Undersökningen genomfördes med anledning av en ombyggnation som bl a omfattade upprustning av befintlig cykelparkering och grönyta

samt anläggande av en ny trappa i fastighetens norra del. Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland. För de arkeologiska kostnaderna svarade Linköpings kommun. Ansvarig för fält- och rapportarbete var undertecknad.



*Figur 3. Översikt. Del av undersökningsområdet.  
Foto från nordöst, Helén Romedahl, ÖM.*



## Syfte och metod

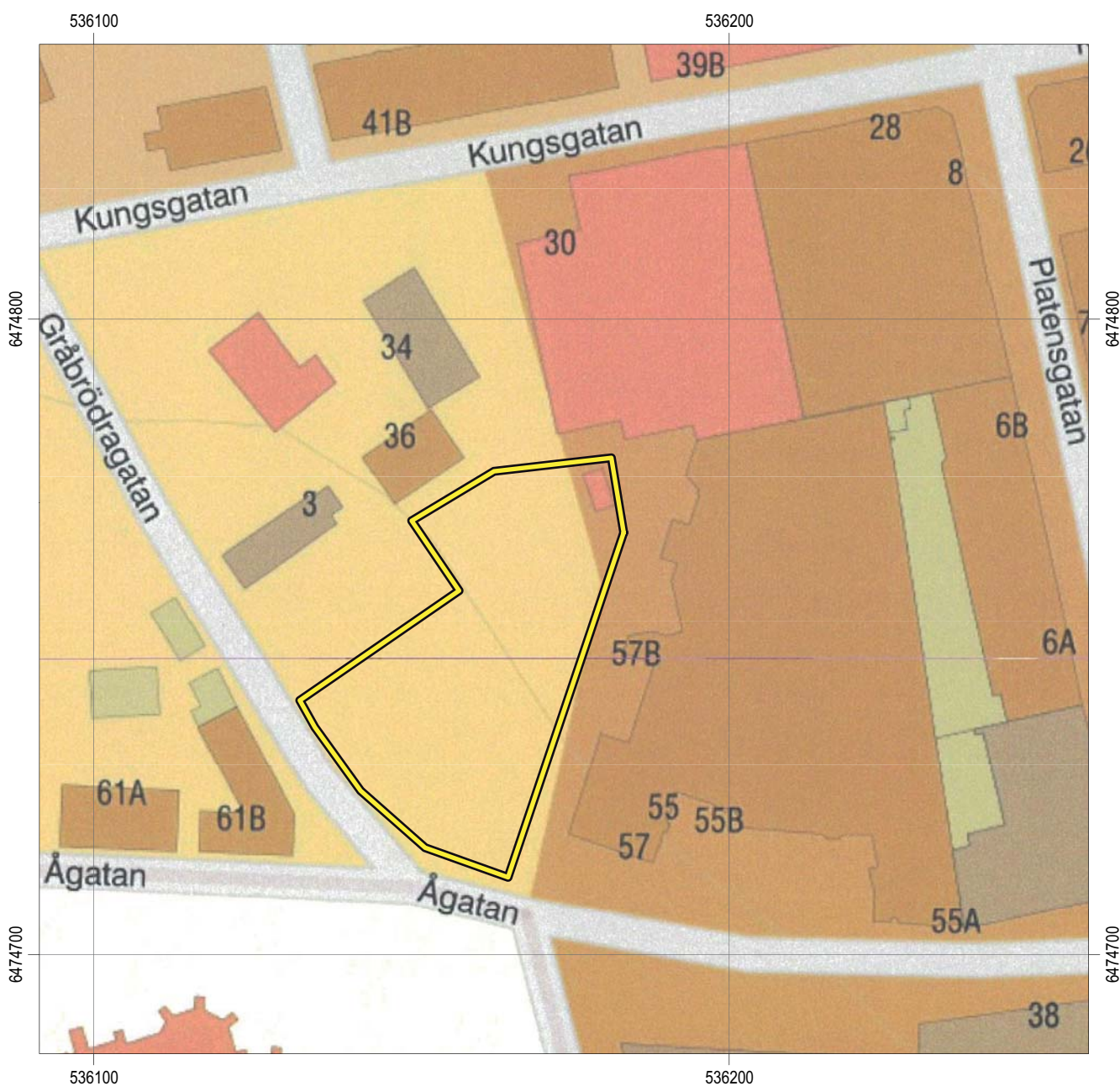
Syftet med den arkeologiska undersökningen var i första hand att undvika att fornlämningar skadades i samband med arbetsföretaget. Om detta inte kunde undvikas skulle de framkomna lämningarna undersökas och dokumenteras samt om möjligt dateras. Den arkeologiska undersökningen genomfördes som en schaktningsövervakning.

En sektion dokumenterades på ritning och digitala foton togs. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

## Områdesbeskrivning

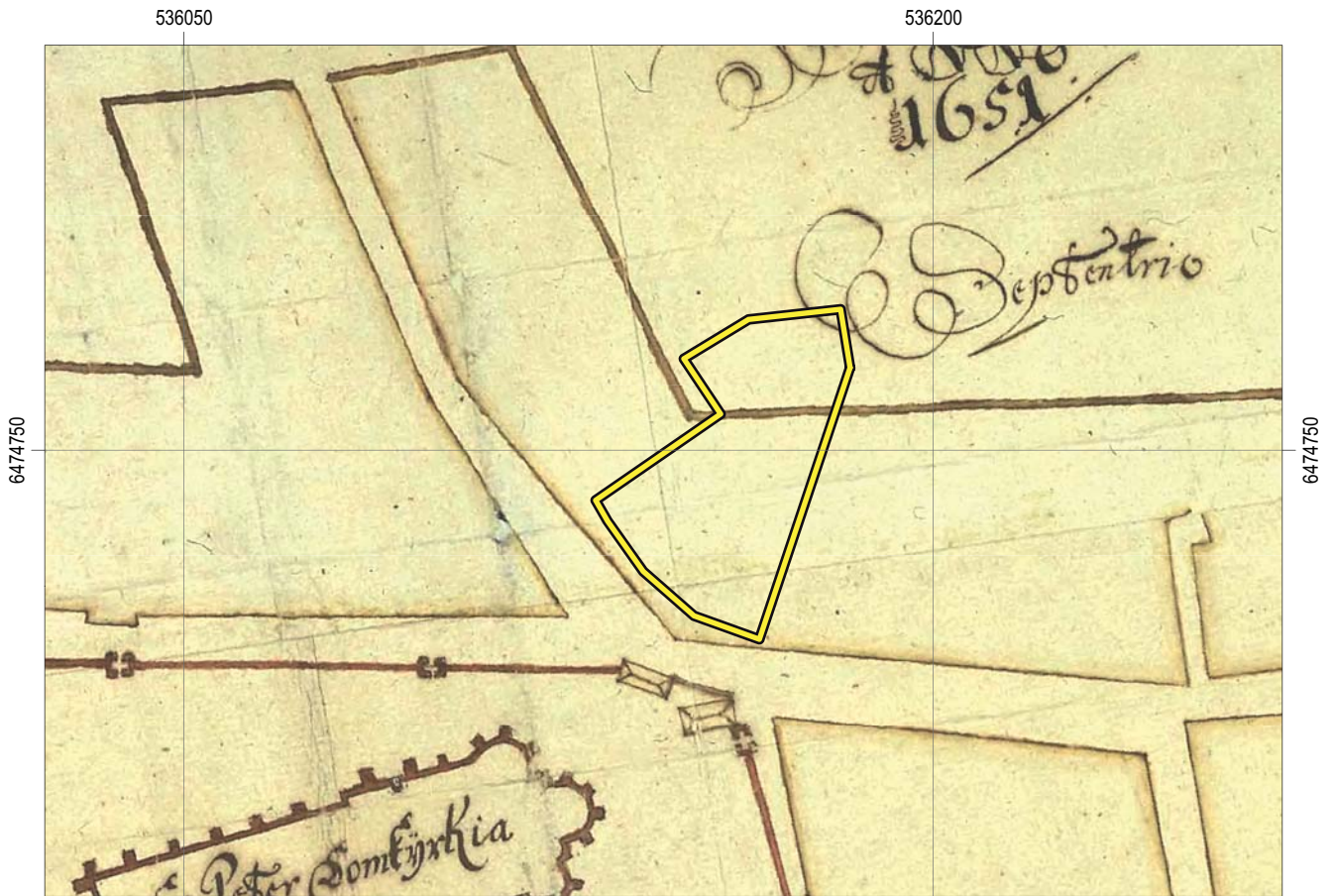
Det aktuella undersökningsområdet (kv Absalon) ligger i den nordvästra delen av Linköpings medeltida stadsområde. I sydväst finns domkyrkan med sin omgivande begravningsplats. Kvarteret Absalon omges av Ågatan i söder och sydväst, Gråbrödragatan i väster, Kungsgatan i norr och Platensgatan i öster, se figur 4.

I den nordvästra delen av kvarteret Absalon (kv Absalon 1 och 20) ligger Gamla domprostgården, med träbyggnader från 1700-talet och ett medeltida stenhus. Gården kallas även Rhyzeliusgården efter domprost Andreas Rhyzelius som under första hälften av 1700-talet lät uppföra den nuvarande mangårdsbyggnaden

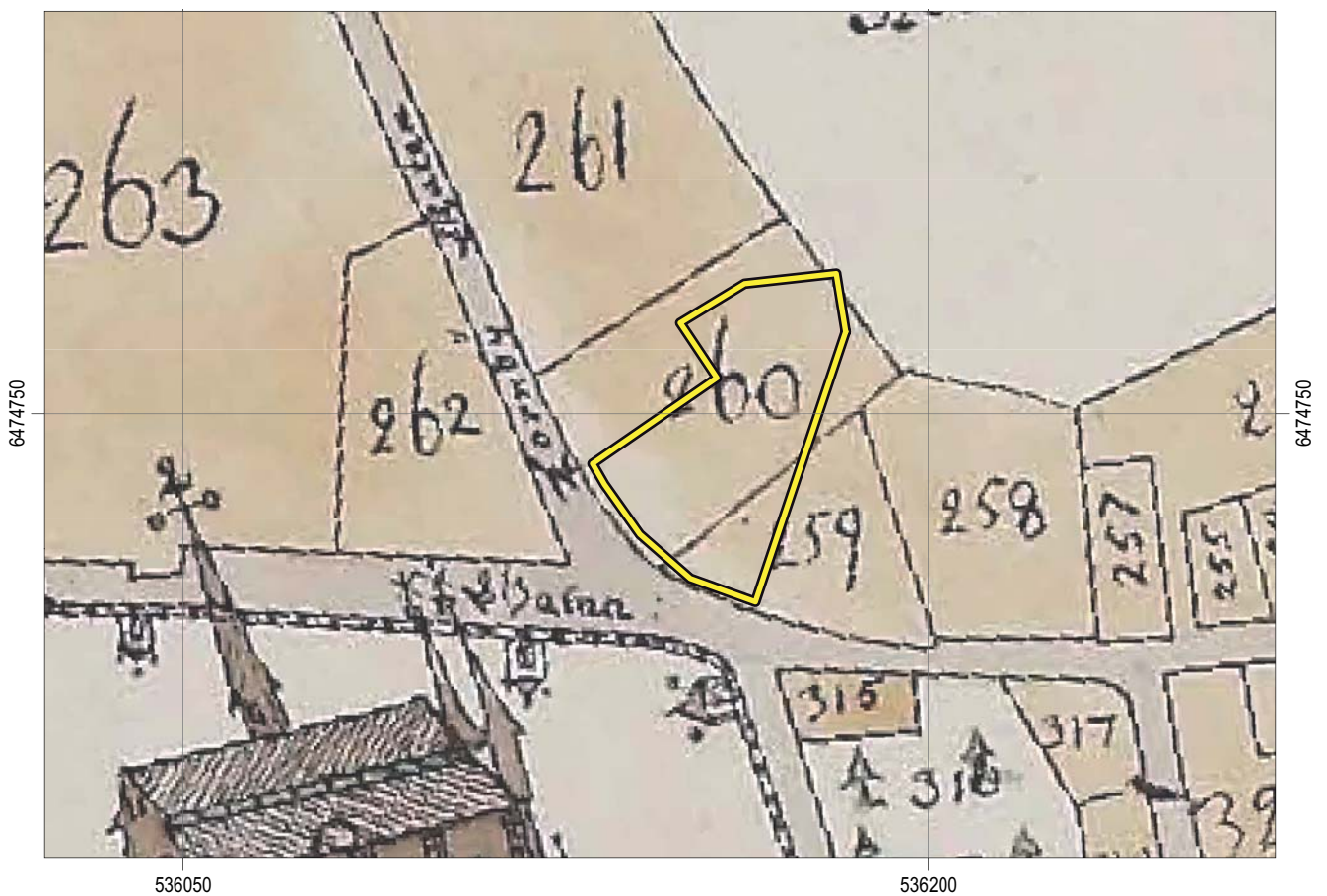


Figur 4. Exploateringsområdet mot bakgrund av adresskarta. Skala 1:1000.





Figur 5. Undersökningsområdet mot bakgrund av 1651 års karta. Skala 1:1500.



Figur 6. Undersökningsområdet mot bakgrund av 1696 års karta. Skala 1:1500.



och en flygelbyggnad. Det medeltida stenhuset har ursprungligen varit ett bostadshus som ingått som en del i en fyrsidig gårdsanläggning. De övriga byggnaderna som ingått i gården har sannolikt varit av trä (Lindahl 1974). Stenhuset kan dateras till senmedeltid men äldre byggnader har funnits och arkeologiskt påvisats på tomten (Bäck 1975; Kindvall 1970).

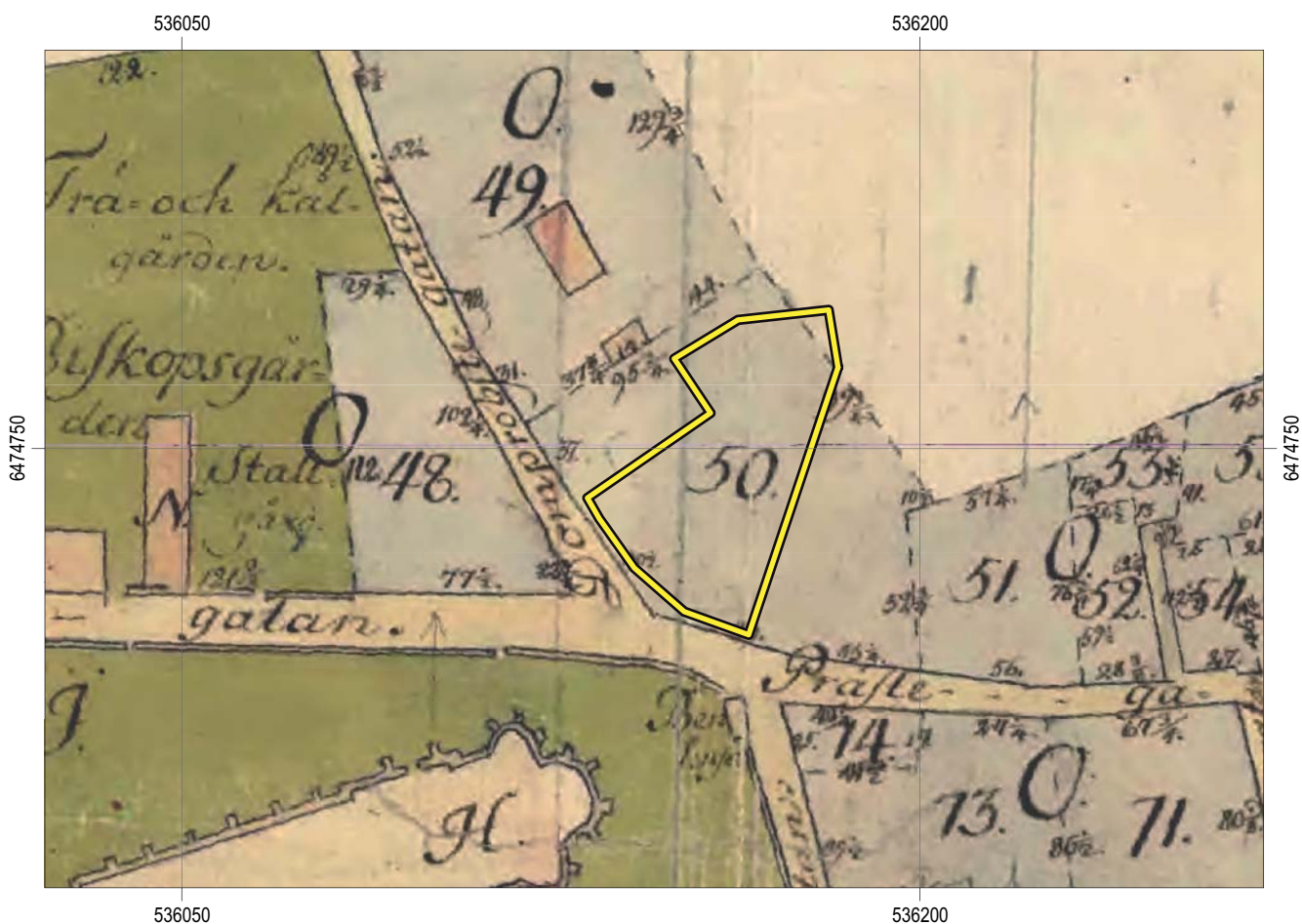
På de historiska Linköpingskartorna är huvuddelen av kvarteret markerad som tomtmark. På 1600- och 1700-talskartorna illustreras vidare att åkermark vidtar åt nordost, se figur 5-7. På 1696 års karta framgår det att undersökningsområdet omfattar tomt 259-260. Nr 260 benämns Magister Frigeljis arvingars byggnadstomt. I direkt anslutning finns tomt nr 259 som vid denna tid var platsen för Ephraim Kiämpes boktryckeri. Intill fanns även tomt nr 258 som utgjordes av "Stigens Nills Steenhuus tomt öde och till åker". Namnet antyder att där funnits ett stenhus men hur bebyggelsen varit placerad på tomten känner vi inte till.

## Tidigare arkeologiska undersökningar i kvarteret

Ett flertal arkeologiska undersökningar har tidigare utförts i kvarteret, se figur 8. Undersökningarna har kunnat belägga förekomsten av såväl medeltida som efterreformatorisk bebyggelse, hantverksaktiviteter samt bitvis välbevarade kulturlager (upp emot 0,8 m) med tydlig stratigrafi.

1986 genomfördes en arkeologisk undersökning inom nu aktuella kvarter. Sex smala schakt undersöktes. Två bebyggelselämningar dokumenterades, se figur 8, varav en källare med intilliggande syllstensrad (schakt 1). I ett brandlager, hörande till byggnadens dekonstruktion, påträffades fynd av 1200-1300-talstyp. Byggnadslämningen, i form av en stenläggning, i schakt 6 tolkades som efterreformatorisk (Syse 1986).

1998 undersökte Östergötlands museum ett antal schakt i kv Absalon 17 och 18. I fastighetens nordöstra del påträffades drygt halvmeter tjocka kulturlager med en tydlig fyndstratigrafi från 1400-1700-tal. I ett ledningsschakt på fastighetens södra del fanns



Figur 7. Undersökningsområdet mot bakgrund av 1757 års karta. Skala 1:1500.

välbevarade kulturlager med fynd och anläggningar från 1100-1600-tal. Närmast Ågatan framkom flera bebyggelsehorisonter varav den äldsta kan dateras till 1100-talet. Spår efter både kammakeri och smide påträffades vid undersökningen, liksom byggnadslämningar, gårdsbeläggningar av kalkstensflis, avfallsgropar och brandlager (Feldt i manus, Feldt 2004).

2006 gjorde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning inom kv Absalon 18 i samband med en tillbyggnad till befintlig fastighet. Inom schaktet påträffades bevarade kulturlager, stenläggning med kalkstensflis och gropar. Fynd av en enkel dubbelkam samt skärvor av Östersjökeramik indikerade att de äldsta lämningarna bör dateras till 1000-1100-tal (Feldt & Hörfors 2008).

Inför byggandet av den offentliga toalett som nu står i Pusslunden gjordes en arkeologisk undersökning. I schaktet sydöstra del påträffades en murad hus-/källargrund tolkad som tillhörande sentida bebyggelse (Söderström 2013).

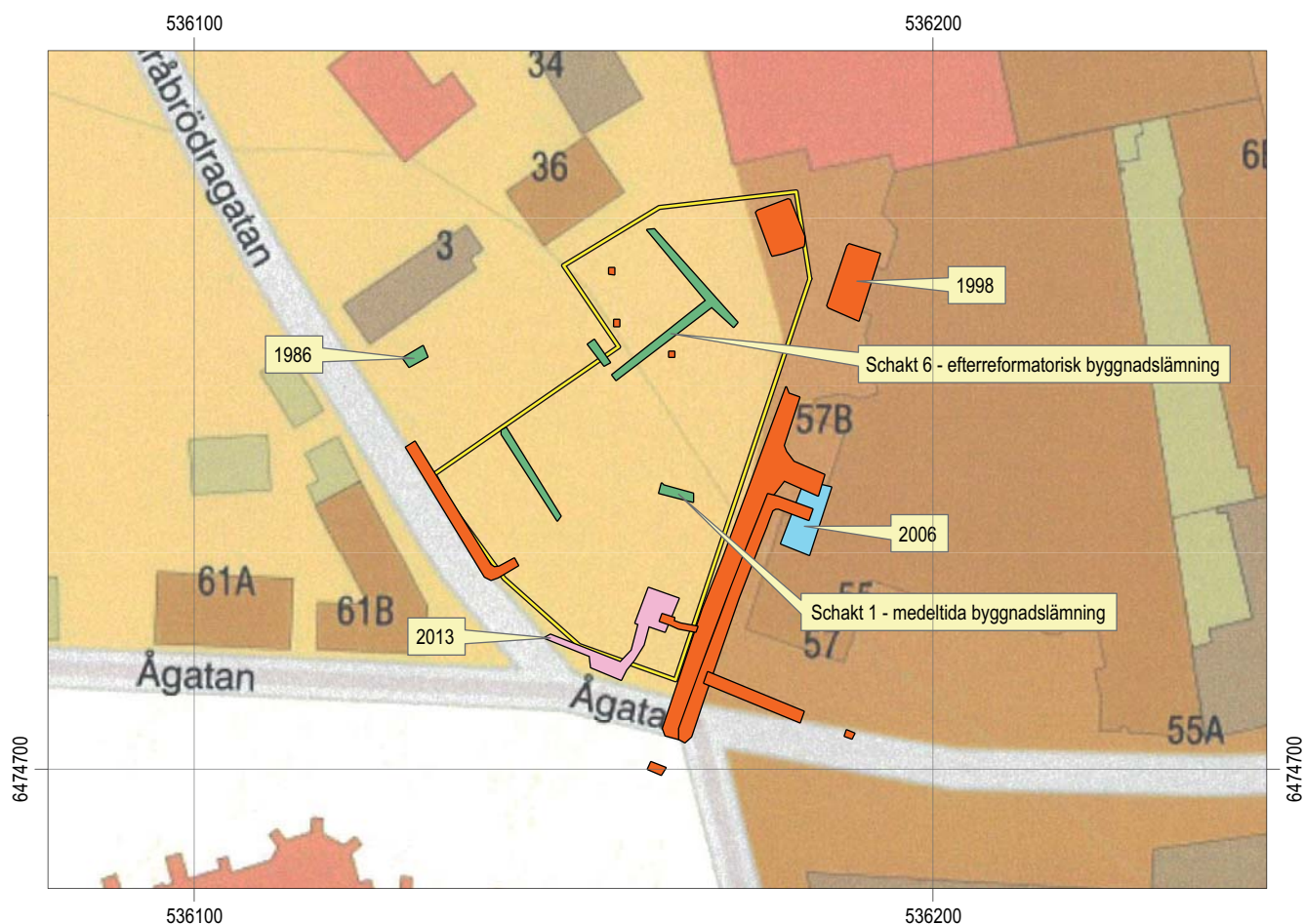
## Resultat

### Provgropar

Innan ombyggnationen inleddes togs det upp fem gropar för provtagning, se figur 9. Syftet med detta var att påvisa eventuella markföroreningar. Groparna grävdes till ett djup om ca 0,7 m vilket var det djup på vilket kulturlager vidtog. Efter provtagning fylldes groparna igen och kulturlagret, som visade på ett innehåll av tegelkross och murbruk, kvarligg.

### Schaktning för trappa

Inför anläggandet av en trappa i undersökningsområdets norra del schaktades det till ett djup om ca 2,4 m. Under 0,6 m tjocka bärlager vidtog ett ca 0,9 m tjockt och till synes ostratifierat lager med grå siltig sand som innehöll en liten mängd tegelkross. Den orörda markhorisonten framkom på ett djup om ca 1,5 m (Bilaga 1).



Figur 8. Några av de arkeologiska undersökningar som gjorts i kvarteret under 1980-2000-tal. Läget för de byggnadslämningar som dokumenterades 1986 (Syse) är markerade. Skala 1:1000.



## Schaktning för trädgrop

Schaktdjupet uppgick här till 1 m. Under 0,5 m tjocka bärlager följde ett lager som till innehåll och karaktär var samma som det i schaktet för trappan, d v s ett till synes ostratifierat lager med grå siltig sand.

## Referenser

Bäck T. 1975. Ritningar. *Arkeologisk kontroll, kv Absalon 19, Linköping*. Östergötlands läns museums arkiv.

Feldt A-C. 2004. Medeltid i Domkyrkans skugga - kvarteret Absalon I: Mörkfors G, Feldt A-C, Ohlsén M & Löfgren Ek A (red) *Kulten, Makten, Människan*. Östergötland 2003. Ödeshög.

Feldt A-C & Hörfors O. 2008. *Tidigmedeltid utanför krogen*. Östergötlands museum. Rapport 2008:96.

Feldt A-C i manus.

Kindvall B. 1970. Redovisning. *Arkeologisk undersökning, Kungsgatan, Gamla domprostgården, Linköping, Östergötland*. Östergötlands läns museums arkiv.

Lindahl A. 1974. *Rhyzeliussgården - En vägledning från Läns museet i Linköping*. Linköping.

Syse B. 1986. *Arkeologisk provundersökning, Kv Absalon 17, Linköping, Östergötland*. Rapport. Östergötlands läns museums arkiv.

Söderström I. 2013. *PM ang. arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning för nybyggnation av offentlig toalett i Pusslunden, Innerstaden 1:3*.

## Kartmaterial

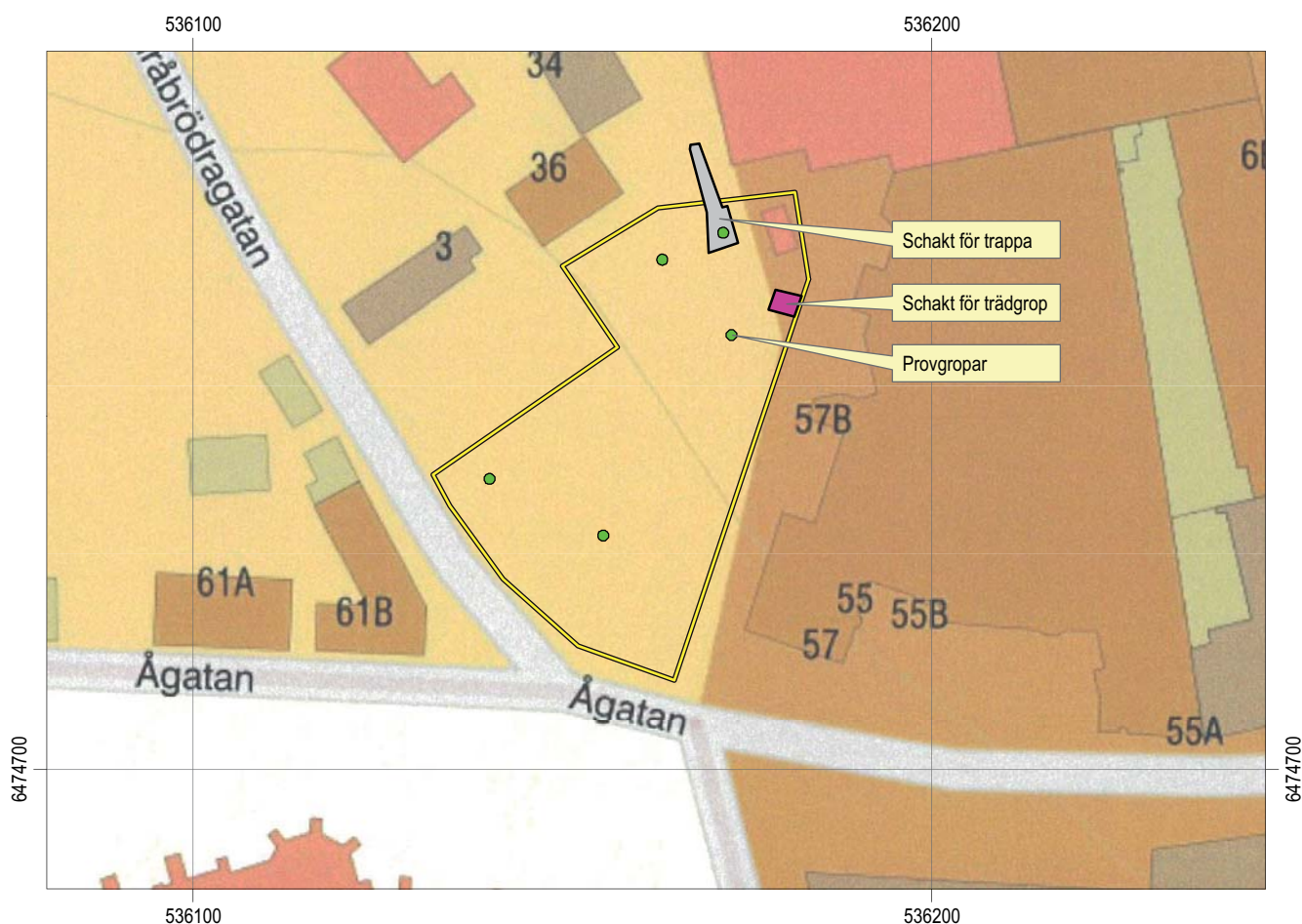
### Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

LMS D64-1:3 Linköping stad. Stadsplan 1651. Johan de Rogier.

LMS D64-1:22 Linköping stad. Mätning 1757. Karl-Jacob Vallberg.

### Linköpings stiftsbiblioteks samlingar

Geometrisk grundritning. Linköping stad 1696. Anders Nilsson. Fotolitografiskt nytryck.



Figur 9. Upptagna provgrovar samt schakt för trädgrop och ny trappa. Skala 1:1000.





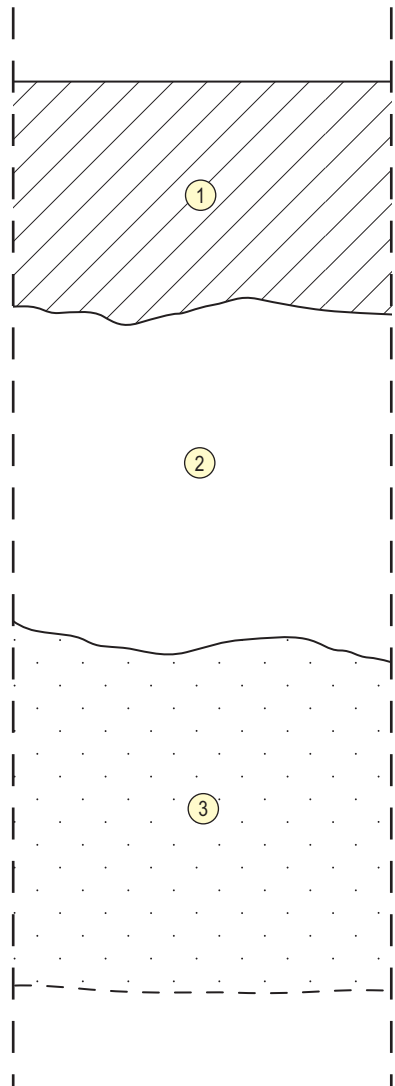
*Figur 10. Schaktning för trappa.  
Foto från söder, Helén Romedahl, ÖM*



*Figur 11. Inför schaktning av trädgrop.  
Foto från norr, Helén Romedahl, ÖM.*



# Bilaga 1. Profiliritning



- 1 Fyll/bärlager.
- 2 Grå homogen siltig sand, inga skiftningar/skikt. Enstaka tegelkross.
- 3 Undergrund. Sand.



Kv Absalon 17 "Pusslunden"

Linköpings stad och kommun, Ög

L2011:4081

Profiliritning

Skala 1:20

Dnr 0255/20

Mars 2021 Helén Romedahl

Renritning Lasse Norr







Östergötlands museum utförde under mars 2021 en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom "Pusslunden" i kvarteret Absalon, Linköping. Undersökningen genomfördes med anledning av en ombyggnation som bl a omfattade upprustning av befintlig cykelparkering och grönyta samt anläggande av en ny trappa i fastighetens norra del. Då exploateringen inte krävde något större schaktdjup var det i huvudsak endast moderna fyllnadsmassor som berördes. På ett par ställen, där schaktdjupet uppgick till ca 1m, framkom emellertid kulturlager. Det rörde sig då om mycket homogena och oskiktade matjordslager.

ISSN 1403-9273  
Rapport 2021:19